110860 ـ با وجود شک در غسل حیض، روزه گرفته. آیا لازم است روزه‌اش را قضا کند؟

سوال

زنی هستم دچار وسواس در عبادات و به ویژه در وضو و غسل. هنگامی که دچار عادت ماهیانه می‌شوم منتظر پاک شدن کامل از حیض نمی‌مانم و همین که کمی خشک می‌شود به سبب احساس گناه از نخواندن نماز غسل می‌کنم و غسل را دو بار یا بیشتر تکرار می‌کنم. دو روز پیش از رمضان از عادت ماهیانه غسل کردم و بعد از بیست و چهار ساعت لکه‌ای مایل به قرمز مشاهده کردم و آن را با دستمال پاک کردم و شب را به نیت روز اول رمضان غسل کردم و روز اول و دوم رمضان را روزه گرفته و سپس هنگام نماز عصر روز دوم از رمضان کمی زردی شبیه به رنگ خاک دیدم و دیگر غسل نکردم و تا پایان رمضان به روزه ادامه دادم. اکنون پس از رمضان احساس گناه می‌کنم که شاید روزه‌ام درست نیست و باید به سبب انجام ندادن غسل دوباره روزه بگیرم. از شما می‌خواهم پاسخم دهید که آیا روزه‌ام صحیح است یا اینکه باید دوباره روزه بگیرم؟ و دیگر چه توصیه‌ای برای من دارید جزاکم الله خیر الجزاء.

پاسخ مفصل

الحمدلله.

اولا:

درمان وسواس به دو روش ساده امکان‌پذیر است:

نخست: ذکر بسیار الله و طاعت او زیرا این راهِ آرامش نفس و دوری آزار و وسوسهٔ شیطان است، همانگونه که الله متعال می‌فرماید:

الَّذِينَ آمَنُواْ وَتَطْمَئِنُّ قُلُوبُهُم بِذِكْرِ اللّهِ أَلاَ بِذِكْرِ اللّهِ تَطْمَئِنُّ الْقُلُوبُ [رعد: ۲۸]

(کسانی که ایمان آورده‌اند و دلهایشان به یاد الله آرام می‌گیرد؛ بدانید که دلها با یاد الله آرامش می‌یابد).

و می‌فرماید:

مَنْ عَمِلَ صَالِحًا مِّن ذَكَرٍ أَوْ أُنثَى وَهُوَ مُؤْمِنٌ فَلَنُحْيِيَنَّهُ حَيَاةً طَيِّبَةً وَلَنَجْزِيَنَّهُمْ أَجْرَهُم بِأَحْسَنِ مَا كَانُواْ يَعْمَلُونَ (۹۷) فَإِذَا قَرَأْتَ الْقُرْآنَ فَاسْتَعِذْ بِاللّهِ مِنَ الشَّيْطَانِ الرَّجِيمِ (۹۸) إِنَّهُ لَيْسَ لَهُ سُلْطَانٌ عَلَى الَّذِينَ آمَنُواْ وَعَلَى رَبِّهِمْ يَتَوَكَّلُونَ [نحل: ۹۷ ـ ۹۹]

(هرکس از مرد یا زن عمل نیک انجام دهد و مومن باشد قطعا او را با زندگی پاکیزه‌ای حیات [حقیقی] بخشیم و مسلما به

آنان بهتر از آنچه انجام می‌داده‌اند پاداش خواهیم داد (۹۷) پس چون قرآن می‌خوانی از شیطان رانده شده به الله پناه ببر (۹۸) چرا که او بر کسانی که ایمان آورده‌اند و به پروردگارشان توکل می‌کنند تسلطی ندارد).

و می‌فرماید:

قُلْ أَعُوذُ بِرَبِّ النَّاسِ (۱) مَلِكِ النَّاسِ (۲) إِلَهِ النَّاسِ (۳) مِن شَرِّ الْوَسْوَاسِ الْخَنَّاسِ (۴) الَّذِي يُوَسْوِسُ فِي صُدُورِ النَّاسِ (۵) مِنَ الْجِنَّةِ وَ النَّاسِ [سورهٔ ناس]

(بگو پناه می‌برم به پروردگار مردم (۱) پادشاه مردم (۲) معبود مردم (۳) از شر وسوسه‌گر نهانی (۴) آن کس که در سینه‌های مردم وسوسه می‌کند (۵) چه از جن و [چه از] انس).

ابن کثیر ـ رحمه الله ـ در تفسیرش می‌گوید: «سعید بن جبیر از ابن عباس روایت کرده که دربارهٔ الوسواس الخناس می‌گوید: شیطان بر قلب فرزند آدم چنبره زده، پس هرگاه دچار غفلت شد وسوسه‌اش می‌کند و هرگاه ذکر الله گفت درمی‌رود. مجاهد و قتاده نیز چنین گفته‌اند.

معتمر بن سلیمان از پدرش روایت کرده که گفت: به من گفته‌اند که شیطان یا وسوسه‌گر، هنگام غم و شادی در قلب فرزند آدم نفث می‌کند (فوت می‌کند) پس هرگاه الله را یاد کرد در می‌رود».

مورد دوم: دوری از وسوسه و توجه نکردن به آن و عدم پاسخگویی است. این برای رفع و دفع وسوسه کافی است.

این درمان اگرچه در آغاز دشوار است اما پس از آن آسان می‌شود و شما تنها باید در آغاز کار تلاش خود را بکنید و از الله یاری بخواهید. الله متعال می‌فرماید:

وَالَّذِينَ جَاهَدُوا فِينَا لَنَهْدِيَنَّهُمْ سُبُلَنَا وَإِنَّ اللَّهَ لَمَعَ الْمُحْسِنِينَ [عنکبوت: ۶۹]

(و کسانی که در راه ما تلاش کرده‌اند به یقین آنان را به راه‌های خود هدایت می‌کنیم و در حقیقت الله با نیکوکاران است).

از ابن حجر مکی ـ رحمه الله ـ دربارهٔ بیماری وسواس پرسیدند که آیا دارویی دارد؟

گفت: یک داروی سودمند دارد که روی‌گردانی کامل از آن است حتی اگر در نفس انسان تردید باقی بماند باز هم اگر به آن توجه نکند باقی نمی‌ماند بلکه در مدت زمان کوتاهی از بین خواهد رفت چنانکه افرادی که در رهایی آن توفیق یافته‌اند آزموده‌اند. اما کسی که به آن توجه کند و به آن عمل نماید همچنان بر آن افزوده می‌شود آنقدر که به سلک مجانین درآید و بلکه بدتر از آنان، چنانکه در مورد بسیاری از کسانی که مبتلایش شدند و به آن و به شیطانش توجه کردند رخ داده است (الفتاوی الفقهیة الکبری: ۱/ ۱۴۹).

ثانیا:

پاکی از حیض با یکی از این دو نشانه حاصل می‌شود:

نخست: پاک شدن کامل به طوری که اگر با پنبه یا دستمال کاغذی و مانند آن به محل خروجش بکشد پاک باشد و اثری از خون یا زردی یا تیرگی بر آن نماند.

دوم: خارج شدن مایع سفیدی که زنان با آن آشنا هستند.

شایسته نیست پیش از اطمینان از پاکی برای غسل عجله نمود. بخاری ـ رحمه الله ـ در صحیح خود می‌نویسد: باب آمدن و رفتن حیض و اینکه زنان به عائشه جعبه‌هایی حاوی پنبه می‌فرستند که زرد بود، پس می‌گفت: عجله نکنید تا آنکه مایع سفید را ببینید. که منظورش پاکی از حیض بود.

مالک این روایت را در موطا (۱۳۰) آورده است.

ثالثا: اگر پس از خشک شدن کامل غسل کردید و سپس دوباره تیرگی یا زردی مشاهده کردید این ایرادی ندارد زیرا زردی و تیرگی پس از پاکی، حیض نیست؛ بنابر حدیث ام عطیه ـ رضی الله عنها ـ که گفت: ما زردی و تیرگی پس از پاکی را چیزی به حساب نمی‌آوردیم. به روایت ابوداود (۳۰۷) و تصحیح آلبانی در صحیح ابی داود.

در صورتی که غسل و نماز را برای مطمئن شدن از پاکی به تاخیر بیاندازید هیچ گناه و تقصیری را مرتکب نشده‌اید بلکه این واجب است؛ زیرا نماز خواندن در حال حیض حرام است.

رابعا:

بر فرض اینکه شما پیش از پاک شدن صحیح غسل کرده‌اید و سپس غسل را تکرار نکرده‌اید روزۀ اول و دوم شما صحیح نیست زیرا شما در حال حیض بوده‌اید اما روزه‌هایی که پس از آن گرفته‌اید درست است زیرا برای درستی روزه غسل از حیض و جنابت شرط نیست.

بنابراین؛ اگر به درستی خشک شدن کامل خون حیض را متوجه شده‌اید غسل و روزۀ شما صحیح است. و اگر عجله کرده‌اید و قبل از پاکی کامل غسل گرفته و روزه بوده‌اید باید روزۀ روز اول و دوم را قضا کنید، اما روزۀ بقیه ماه‌تان صحیح است و لازم نیست کاری انجام دهید.

توصیۀ ما چنانکه پیشتر گفتیم ضرورت درمان وسواس و رها شدن از آن و توجه نکردن به آن است.

از الله برای شما توفیق و سداد خواهانیم.

والله اعلم